

Ερώτηση:

Σε περίπτωση που από την εφαρμογή του προβλεπόμενου στο άρθρο 10 του Ν. 1418/1984 μαθηματικού τύπου προκύψει αρνητική αναθεώρηση, η οποία οδηγεί σε μειωτική αναπροσαρμογή των συμβατικών τιμών, καταβάλλεται στον ανάδοχο μειωμένο εργολαβικό αντάλλαγμα;

Απάντηση:

α. Με τις διατάξεις του άρθρου 10 του Ν. 1418/1984 ορίζονται τα εξής: «1. Οι συμβατικές τιμές κάθε σύμβασης δημόσιου έργου αναθεωρούνται κατά ημερολογιακό τρίμηνο (αναθεωρητική περίοδος) και με βάση τα στοιχεία και δεδομένα της εικοστής ημέρας του πρώτου μήνα της περιόδου αυτής ενιαία για όλη τη χώρα. Σ' όλη τη διάρκεια της καθεμιάς αναθεωρητικής περιόδου οι αναθεωρημένες συμβατικές τιμές παραμένουν σταθερές. 2. Η αναθεώρηση υπολογίζεται για τις εργασίες που πραγματικά εκτελέστηκαν μέσα στο προβλεπόμενο από το άρθρο 5 χρονοδιάγραμμα. Εργασίες που, για οποιονδήποτε λόγο, εκτελέστηκαν σε αναθεωρητική περίοδο μεταγενέστερη της προβλεπόμενης από το χρονοδιάγραμμα, θεωρούνται για τον υπολογισμό της αναθεώρησης ότι εκτελέστηκαν στην αναθεωρητική περίοδο κατά την οποία έπρεπε να εκτελεστούν. Για τις εργασίες που εκτελέστηκαν πριν από την προβλεπόμενη από το χρονοδιάγραμμα αναθεωρητική περίοδο, η αναθεώρηση υπολογίζεται με βάση το χρόνο της πραγματικής εκτέλεσής τους. Για τις εργασίες που εκτελέστηκαν μετά την πάροδο της αρχικής συμβατικής προθεσμίας, η αναθεώρηση υπολογίζεται με βάση τους συντελεστές που ίσχυαν κατά την τελευταία αναθεωρητική περίοδο του αρχικού χρονοδιαγράμματος κατασκευής του έργου, εφόσον η καθυστέρηση οφείλεται σε υπαιτιότητα του αναδόχου ..... 3. Για την εφαρμογή της προηγούμενης παραγράφου κατά την έγκριση παρατάσεων της συνολικής ή των τμηματικών προθεσμιών των συμβάσεων των δημόσιων έργων εκτιμάται και προσδιορίζεται πάντοτε το υπαίτιο για την επιμήκυνση του χρόνου συμβαλλόμενο μέρος για το σύνολο ή για μέρος των έργων ή κατά κονδύλια εργασιών ..... 4. Ως χρόνος εκκίνησης για τον υπολογισμό της αναθεώρησης κάθε εργολαβικής σύμβασης ορίζεται το ημερολογιακό τρίμηνο μέσα στο οποίο: α) υποβλήθηκε η προσφορά, αν πρόκειται για σύμβαση, που καταρτίστηκε ύστερα από δημοπρασία ή β) εκδόθηκε η σχετική εγκριτική απόφαση, αν πρόκειται για σύμβαση που καταρτίστηκε χωρίς δημοπρασία, εφόσον η εγκριτική αυτή απόφαση δεν ορίζει άλλο χρόνο. Οι τιμές της σύμβασης παραμένουν σταθερές για τις εργασίες που εκτελούνται ή που έπρεπε να εκτελεσθούν μέσα στο τρίμηνο που θεωρείται χρόνος εκκίνησης και στο αμέσως επόμενο

ημερολογιακό τρίμηνο. Κατ' εξαίρεση η σταθερότητα των τιμών περιορίζεται μόνο στο ημερολογιακό τρίμηνο εκκίνησης όταν πρόκειται για έργα οποιασδήποτε κατηγορίας συνολικού αρχικού προϋπολογισμού δημοπρατούμενου ή ανατιθέμενου έργου, χωρίς αναθεώρηση, μέχρι το ανώτερο όριο της τέταρτης τάξης εργοληπτικών επιχειρήσεων για έργα οδοποιίας, όπως ορίζεται σύμφωνα με την παρ. 5 του άρθρου 16 του νόμου αυτού. 5. Η αναθεώρηση (αύξηση ή μείωση) για κάθε αναθεωρητική περίοδο υπολογίζεται με βάση τον τύπο: $\Delta T_n = T(A_n/A_0 - 1) (1 - \sigma)$, όπου είναι: T : η υπόψη τιμή της σύμβασης. ΔT_n : η αναθεώρηση της παραπάνω τιμής στην υπόψη αναθεωρητική περίοδο n . A_0 : τιμή που προκύπτει αφού συμπληρωθεί με βασικές τιμές του χρόνου εκκίνησης το οριζόμενο για την τιμή T άρθρο ανάλυσης τιμών ή συνδυασμός άρθρων με τα βάρη τους όπως προσδιορίζονται από τη σύμβαση σύμφωνα με την παραγρ. 6 του άρθρου αυτού. A_n : τιμή που προκύπτει όπως παραπάνω με τις βασικές τιμές της αναθεωρητικής περιόδου n . σ : σταθερός συντελεστής που αντιπροσωπεύει το μη αναθεωρούμενο μέρος της τιμής και που προσδιορίζεται με απόφαση του Υπουργού ΠΕΧΩΔΕ μεταξύ του 0,07 και 0,20 κατά κατηγορίες ή μέγεθος έργων και ανάλογα με τον αριθμό των αναθεωρητικών περιόδων που μεσολαβούν μεταξύ του χρόνου εκκίνησης και της συγκεκριμένης κάθε φορά αναθεωρητικής περιόδου. 6. Η αναθεώρηση της τιμής κάθε συμβατικού κονδυλίου γίνεται με βάση τα αντίστοιχα άρθρα εγκεκριμένων αναλύσεων τιμών που ορίζονται με τα συμβατικά τεύχη ..... 7. Οι διατάξεις του άρθρου αυτού δεν εφαρμόζονται στις συμβάσεις με εργολαβικό αντάλλαγμα άλλο εκτός από χρηματική καταβολή και στις απολογιστικές εργασίες. Στις συμβάσεις που καταρτίζονται με τον τρόπο που προβλέπουν οι περιπτώσεις δ' και ε' της παρ. 4 του άρθρου 4 ή που το αντάλλαγμα συνομολογείται σε ξένο νόμισμα, καθορίζεται με τη διακήρυξη αναθεώρηση και προσδιορίζεται ο τρόπος υπολογισμού της, που μπορεί να είναι ίδιος ή διαφορετικός από τον ισχύοντα τρόπο αναθεώρησης. 8. Στις περιπτώσεις που στη σύμβαση προβλέπεται η προμήθεια εξοπλισμού ή σημαντικής αξίας μηχανημάτων για τη λειτουργία ή εγκατάσταση στο έργο και προσδιορίζεται χωριστά το αντάλλαγμα για την προμήθεια, μπορεί για το αντάλλαγμα αυτό να οριστεί με τη σύμβαση άλλος τρόπος αναθεώρησης. 9. Το ποσό της αναθεώρησης καταβάλλεται απ' τις πιστώσεις του έργου. 10. Πέρα από την προβλεπόμενη στις διατάξεις του άρθρου αυτού αναθεώρηση τιμών αποκλείεται η αναπροσαρμογή του εργολαβικού ανταλλάγματος ή η διάλυση των συμβάσεων δημόσιων έργων, κατ' εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 288 και 388 του Αστικού Κώδικα, ένεκα της αυξομείωσης των τιμών. 11. Με π. δ/γματα ρυθμίζονται όλα τα θέματα που αναφέρονται στην εφαρμογή της αναθεώρησης των τιμών και ιδίως ο τρόπος διαπίστωσης των βασικών τιμών, τα όργανα για τη διαπίστωση αυτή με τη δυνατότητα σύστασης ειδικού συλλογικού οργάνου, ο τρόπος που

θα υπολογίζεται η αναθεώρηση για τα υλικά που πιστοποιούνται πριν ενσωματωθούν ή για τις άλλες ημιτελείς εργασίες, ο περιορισμός της αναθεώρησης στις περιπτώσεις που δίνονται στον ανάδοχο υλικά ή μηχανήματα απ' το φορέα του έργου, η εξαίρεση από την αναθεώρηση αποζημιώσεων του αναδόχου από οποιαδήποτε αιτία και κάθε άλλη σχετική λεπτομέρεια».

Περαιτέρω, με τις διατάξεις των παρ. 10 και 11 του άρθρου 41 του Π.Δ. 609/1985 ορίζονται τα ακόλουθα: «10. Στις πιστοποιήσεις εμφανίζονται συνολικά τα ποσά αναθεώρησης κάθε αναθεωρητικής περιόδου, όπως προκύπτουν από το σχετικό πίνακα. Οι ποσότητες εργασιών που έχουν εκτελεσθεί ή έπρεπε να εκτελεσθούν μέσα σε κάθε αναθεωρητική περίοδο προκύπτουν από σχετικούς πίνακες κατανομής των εργασιών που απαιτούνται για τον υπολογισμό της αναθεώρησης. Με τους πίνακες αυτούς γίνεται και η εφαρμογή της παρ. 2 του άρθρου 10 του ν. 1418/84 βάσει του χρονοδιαγράμματος του έργου όπως αυτό οριστικοποιήθηκε ως εγκεκριμένο πρόγραμμα κατασκευής και με ανοχή εκτιμήσεων 10% προς τα πάνω ή προς τα κάτω από τη συνολική αξία εκτελεστέων εργασιών κατά αναθεωρητική περίοδο όπως προκύπτει απ' το πρόγραμμα αυτό. 11. Η αναθεώρηση κάθε αναθεωρητικής περιόδου περιλαμβάνεται στην πρώτη πιστοποίηση μετά την κοινοποίηση των συντελεστών της περιόδου αυτής. Μέχρι τότε υπολογίζεται η αναθεώρηση προσωρινά με τους συντελεστές της τελευταίας αναθεωρητικής περιόδου για την οποία έχουν κοινοποιηθεί οι συντελεστές αναθεώρησης. Για να περιληφθεί σε πιστοποίηση η αναθεώρηση δεν απαιτείται να έχει εγκριθεί ειδικό κονδύλιο για την αναθεώρηση αλλά η πληρωμή γίνεται από τις εγκεκριμένες για το έργο πιστώσεις».

Τέλος, με τις διατάξεις του άρθρου 40 του ως άνω Π. Δ/τος ορίζονται τα εξής: «1. Η πραγματοποίηση των τμηματικών πληρωμών που προβλέπει η παρ. 8 του άρθρου 5 του ν. 1418/84, ή της οριστικής πληρωμής του εργολαβικού ανταλλάγματος και η εκκαθάριση όλων των αμοιβαίων απαιτήσεων από την εκτέλεση της εργολαβικής σύμβασης γίνεται με βάση τους λογαριασμούς και τις πιστοποιήσεις που συντάσσονται σύμφωνα με τις επόμενες παραγράφους. 2. Μετά τη λήξη κάθε μήνα ή άλλης χρονικής περιόδου που τυχόν ορίζει η σύμβαση για τις τμηματικές πληρωμές, ο ανάδοχος συντάσσει λογαριασμό των οφειλομένων σ' αυτόν ποσών από εργασίες που εκτελέστηκαν. Οι λογαριασμοί αυτοί στηρίζονται στις καταμετρήσεις των εργασιών και στα πρωτόκολλα παραλαβής αφανών εργασιών ..... 5. Στους λογαριασμούς περιλαμβάνονται επίσης η αναθεώρηση τιμών, αποζημιώσεις, κάθε είδους που έχουν εγκριθεί, αντίτιμο απολογιστικών εργασιών που εκτελέστηκαν μέσω της εργολαβίας και κάθε άλλη εγκεκριμένη δαπάνη που καταβάλλεται στον ανάδοχο. Στο λογαριασμό περιλαμβάνεται ακόμη και το ποσοστό γενικών εξόδων και οφέλους του

εργολάβου, (άρθρ. 5 παρ. 4) αν αυτό δεν περιλαμβάνεται στις συμβατικές τιμές, και το σύνολο μειώνεται κατά το ποσοστό έκπτωσης της δημοπρασίας, αν συντρέχει περίπτωση. Από τους λογαριασμούς αφαιρούνται όλες οι εκκαθαρισμένες απαιτήσεις του εργοδότη και ιδίως ποινικές ρήτρες, περικοπές τιμών των άρθρων 46 και 53, συμπληρωματική κράτηση εγγύησης αν γι' αυτή δεν έχουν κατατεθεί εγγυητικές επιστολές, οπότε γίνεται σχετική μνεία, απόσβεση προκαταβολών, παρακράτηση αξίας τυχόν χορηγουμένων υλικών, πληρωμές που έγιναν σε βάρος και για λογαριασμό του αναδόχου και γενικά κάθε απαίτηση του εργοδότη που δεν έχει ικανοποιηθεί με άλλο τρόπο. 6. Οι λογαριασμοί συντάσσονται πάντοτε ανακεφαλαιωτικοί και για την πληρωμή συνοδεύονται μόνο από ανακεφαλαιωτικό συνοπτικό πίνακα των εργασιών που εκτελέστηκαν απ' την αρχή του έργου, τα παραστατικά στοιχεία των τυχόν απολογιστικών εργασιών, το συνοπτικό πίνακα του υπολογισμού της αναθεώρησης και από τις αποφάσεις που αναγνωρίζουν αποζημιώσεις ή επιβάλλουν ποινικές ρήτρες ή περικοπές ή άλλες απαιτήσεις του εργοδότη. Από κάθε νεότερο λογαριασμό αφαιρούνται τα ποσά που πληρώθηκαν με τους προηγούμενους λογαριασμούς. 7. Οι λογαριασμοί υποβάλλονται στη Διευθύνουσα υπηρεσία που τους ελέγχει και τους διορθώνει ..... Ο λογαριασμός μετά τον έλεγχο εγκρίνεται από την Διευθύνουσα υπηρεσία και έτσι εγκεκριμένος αποτελεί την πιστοποίηση για την πληρωμή του αναδόχου. Η έγκριση του λογαριασμού από τη Διευθύνουσα υπηρεσία είναι δυνατή και χωρίς την υπογραφή του επιβλέποντα .....

β. Σκοπός των διατάξεων περί της αναθεώρησης του εργολαβικού ανταλλάγματος είναι η άρση των σε βάρος του αναδόχου δυσμενών οικονομικών επιπτώσεων από τις, μεταγενέστερες της προσφοράς του, αυξήσεις των τιμών υλικών και ημερομισθίων και, μάλιστα, η άρση της ζημίας του από τις αυξημένες τιμές του χρόνου εκτέλεσης του έργου. Εξάλλου, η προστασία του εργολαβικού ανταλλάγματος συνιστά και προστασία του ίδιου του έργου (βλ. και τις διατάξεις περί απαγόρευσης κατάσχεσης του εργολαβικού ανταλλάγματος).

Εάν ήθελε θεωρηθεί ότι, με βάση τις ως άνω διατάξεις, η αναθεώρηση μπορεί να είναι και αρνητική και έτσι να μειώνεται το εργολαβικό ανάλλαγμα, τότε δεν θα ήταν δυνατόν να εφαρμοστούν οι διατάξεις της παρ. 2 του άρθρου 10 του Ν. 1418/1984: «εργασίες που, για οποιονδήποτε λόγο, εκτελέστηκαν σε αναθεωρητική περίοδο μεταγενέστερη της προβλεπόμενης από το χρονοδιάγραμμα, θεωρούνται για τον υπολογισμό της αναθεώρησης ότι εκτελέστηκαν στην αναθεωρητική περίοδο κατά την οποία έπρεπε να εκτελεστούν». Κι αυτό διότι, αν οι συντελεστές της

προβλεπόμενης από το χρονοδιάγραμμα αναθεωρητικής περιόδου είναι θετικοί και οι αντίστοιχοι της περιόδου εκτέλεσης των εργασιών αρνητικοί, θα επιβραβεύεται ο ανάδοχος που καθυστερεί την εκτέλεση των εργασιών. Αντίθετα, επειδή «Για τις εργασίες που εκτελέστηκαν πριν από την προβλεπόμενη από το χρονοδιάγραμμα αναθεωρητική περίοδο, η αναθεώρηση υπολογίζεται με βάση το χρόνο της πραγματικής εκτέλεσής τους», αν οι συντελεστές της προβλεπόμενης από το χρονοδιάγραμμα αναθεωρητικής περιόδου είναι θετικοί και οι αντίστοιχοι της περιόδου εκτέλεσης των εργασιών αρνητικοί, θα τιμωρείται ο ανάδοχος που όχι μόνο δεν καθυστερεί αλλά προηγείται του χρονοδιαγράμματος.

Σχετικά με το υπό εξέταση ζήτημα το Διοικητικό Εφετείο Ιωαννίνων (αριθ. απόφασης: 181/2003) έκρινε τα εξής: «..... παρά το γεγονός ότι από την εφαρμογή του τύπου της αναθεώρησης, μπορεί θεωρητικώς να προκύψει και μείωση, και εν όψει του ότι στις παρατεθείσες διατάξεις δεν προβλέπεται διαδικασία εισπράξεως τυχόν προκύπτοντος ποσού μείωσης αναθεώρησης από τον κύριο του έργου, παρά μόνον διαδικασία καταβολής του ποσού που δικαιούται από την αύξηση αυτής ο ανάδοχος με τους απ' αυτόν συντασσομένους λογαριασμούς που εγκρινόμενοι αποτελούν τις πιστοποιήσεις πληρωμής του, πρέπει να γίνει δεκτό ότι στην περίπτωση που από την εφαρμογή του τύπου της αναθεώρησης προκύπτει μείωση αυτής, τότε καταβάλλεται ακέραιο στον ανάδοχο του έργου το εργολαβικό αντάλλαγμα και δεν μειώνεται τούτο υπέρ του κυρίου του έργου, ούτε το ποσό της εν λόγω μείωσης αναζητείται απ' αυτόν».

Συνεπώς, κατά την αληθινή έννοια των διατάξεων του άρθρου 10 του Ν. 1418/1984, οι συμβατικές τιμές των εργασιών του έργου είτε αυξάνονται κατά την εφαρμογή του τύπου της αναθεώρησης είτε παραμένουν σταθερές, στην περίπτωση που κατά την εφαρμογή αυτή προκύπτει μηδενική αύξηση ή μείωση των τιμών αυτών.

Α. Γ. Γακίδης

Δικηγόρος